



**Y Coleg
Merthyr Tudful**

**The College
Merthyr Tydfil**

Y Coleg, Merthyr Tudful

Adroddiad blynyddol ar Safonau'r Gymraeg

Awst 2021 – Gorffennaf 2022

Paratowyd yn unol â gofynion Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011

Mae'r ddogfen hon ar gael yn Gymraeg

Mae'r ddogfen hon ar gael yn Gymraeg



1. Cyflwyniad

Mae'r Adroddiad Blynyddol hwn yn cael ei greu o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011 a Safonau'r Gymraeg. O 1 Ebrill 2018 ymlaen, mae gan Goleg Merthyr Tudful ddyletswydd statudol i gydymffurfio â'r Safonau Iaith fel y nodir yn yr Hysbysiad Cydymffurfio, a gyhoeddwyd ar 29 Medi 2017.

Yn unol â gofynion y Safonau, rhaid i'r coleg lunio adroddiad blynyddol mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, sy'n delio â'r ffordd y mae'r coleg wedi cydymffurfio â'r safonau. Rhaid i'r adroddiad gael ei gyhoeddi dim hwyrach na 6 mis ar ôl diwedd y flwyddyn ariannol y mae'r adroddiad yn ymwneud â hi. Mae'r adroddiad blynyddol hwn yn ymdrin â'r cyfnod rhwng 1 Awst 2021 a 31 Gorffennaf 2022. Bydd yr adroddiad ar gael ar Wefannau'r Coleg a Phrifysgol De Cymru o 31 Ionawr 2023.

Mae'r Fframwaith Rheoleiddio yn ei gwneud yn ofynnol i'r Coleg adrodd ar y meysydd statudol canlynol:

- Sut mae'r coleg wedi cydymffurfio â'r safonau yr oedd dyletswydd arnon ni i gydymffurfio â nhw yn ystod y flwyddyn honno
- Sgiliau Cymraeg gweithwyr
- Nifer a chanran yr aelodau staff a fynychodd gyrsiau hyfforddi a gynigir yn y Gymraeg (sef hyfforddiant ar recriwtio a chyfweld, rheoli perfformiad, cwynion a gweithdrefnau disgyblu, ymsefydlu, delio â'r cyhoedd, ac iechyd a diogelwch)
- Mae'r nifer o swyddi newydd a gwag sy'n cael eu categorio fel rhai lle mae sgiliau Cymraeg yn hanfodol, yn ddymunol, ddim yn angenrheidiol, neu angen eu dysgu;
- Roedd nifer y cwynion yn cael eu derbyn am bob dosbarth o safonau.

Mae Tabl 1 yn dangos y safonau penodol y mae pob un o'r uchod yn ymwneud â:

Gofynion	Safon
Cydymffurfiaid	154, 155, 156, 164, 170, 176
Sgiliau iaith Gymraeg	134, 158, 161



Nifer yr aelodau o staff a fynychodd hyfforddiant penodol sy'n rhaid ei ddarparu yn Gymraeg os yw ar gael yn Saesneg.	135, 136, 138, 139, 140, 141, 159,
Mae swyddi sydd wedi eu categorio fel Cymraeg yn hanfodol neu'n ddymunol	145, 145A, 162
Cwynion	154, 155, 156, 164, 170, 176

1. **Llwyddiannau a Chyflawniadau**

Gweithio'r Gymraeg Addysg Bellach

Rhaglen yw Cymraeg Gwaith sydd wedi ei chynllunio i gryfhau sgiliau Cymraeg yn y gweithle. Mae'r cynllun wedi'i ariannu gan Lywodraeth Cymru ac mae wedi cael ei ddatblygu gan y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol. Gwaith Cymraeg Addysg Bellach yw'r gangen o goleg y rhaglen hon sydd, ers ei chyfnod peilot dair blynedd yn ôl, wedi tyfu i fod yn ychwanegiad poblogaidd iawn i'r rhaglen hyfforddi a chefnogaeth ardderchog a chynhwysfawr y mae'r coleg yn ei chynnig i'r holl staff. Mae hyfforddiant Addysg Bellach Cymraeg Gwaith ar gael i staff academiaidd a chymorth fel ei gilydd ac yn gweithio tuag at wella sgiliau Cymraeg gyda phwyslais penodol ar eirfa, patrymau a senarios yn y gweithle. Caiff dysgwyr ar y cynllun eu hannog a'u cefnogi drwy gydol eu cyfnod, nid yn unig yn eu caffael iaith, ond hefyd wrth gyflwyno'r Gymraeg i'w dosbarthiadau ac agweddau eraill ar eu profiad coleg. Heb os, mae Gweithio'r Gymraeg Addysg Bellach yn helpu'r coleg i ymateb i'r her o gyrraedd Safonau'r Gymraeg ac o normaleiddio Cymraeg yn y coleg drwy wneud hynny o'r tu mewn. Roedd cyfanswm o 12 aelod o staff yn dysgu wyneb yn wyneb ac 8 ar yr hunan-astudiaeth a lwyddodd i gwblhau'r cynllun.



'Mae gen i hawl'- codi ymwybyddiaeth o hawliau myfyrwyr

Ym mis Rhagfyr 2021, dathlodd y coleg Ddiwrnod Ymwybyddiaeth y Gymraeg 'Mae gen i hawl'. Cafodd fideos eu huwchlwytho a'u rhannu drwy sgrin fawr y coleg yn yr Atrium ynghyd â'r cyfrifon cyfryngau cymdeithasol. Roedd y fideos hyn yn cynnwys amrywiaeth o staff a dysgwyr yn codi ymwybyddiaeth bod pob dysgwr yn cael yr hawl i ddefnyddio eu hiaith Gymraeg ym mhob maes o'r coleg a gyhoeddwyd gan Gomisiynydd y Gymraeg.

Ymarfer monitro'r Gymraeg

Cynhaliodd Comisiynydd y Gymraeg ymarfer monitro manwl ar y coleg ar draws mis Medi 2021-Mawrth 2022. Fel canlyniad i'r ymarfer monitro hwn, nodwyd camau allweddol mewn perthynas â sicrhau cydymffurfiaeth â safonau'r Gymraeg ar rai o dudalennau Gwefan y coleg. Mae'r camau hyn i gyd bellach wedi'u cwblhau, ac mae Gwefan y coleg bellach yn cydymffurfio'n llawn.

Pyramid Sgiliau Iaith Sgiliaith

Mae'r coleg wedi gwreiddio pyramid sgiliau iaith Sgiliaith yn ei raglen datblygu Cymraeg, gan sicrhau bod gan bob aelod o staff a dysgwyr fynediad at yr hyfforddiant a'r datblygiad priodol sy'n gweddu i'w lefel bresennol o sgiliau a phrofiad y Gymraeg, a bod cefnogaeth briodol wedi'i thargedu i'w helpu i symud ymlaen yn unol â'r triongl.

Taith Lles Cymraeg

Cynhaliwyd taith Lles Cymreig i Ganolfan yr Urdd yng Nghanolfan y Mileniwm ym Mae Caerdydd ym mis Ebrill 2022. Roedd y daith hon yn gyfle i 35 o ddysgwyr a 5 aelod o staff brofi amgylchedd breswyl Gymraeg a chymryd rhan mewn ystod o weithgareddau ar thema'r Gymraeg. Roedd yr adborth ar y daith hon yn wych, gyda nifer o ddysgwyr bellach yn gofyn am gymryd rhan mewn gweithgareddau Cymraeg yn ôl yn y coleg.

Penodi cynorthwyon dwyieithog

Yn llwyddiannus, rhoddodd y coleg grant o £75,000 gan y Coleg Cymraeg Cenedlaethol i benodi tri Chynorthwydd Cymorth Dwyieithog amser llawn i weithio o fewn yr adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol, Gofal Plant a Gwasanaethau Cyhoeddus. Penododd y coleg ddau gynorthwydd dwyieithog mewn Iechyd a Gofal Cymdeithasol a Gwasanaethau Cyhoeddus ac mae allan ar hyn o bryd i'w benodi ar gyfer swydd Gofal Plant. Yn y cyfamser, mae staff Iechyd a Gwasanaethau Cyhoeddus yn



rhannu'r cyfrifoldeb am Ofal Plant. Cafodd y penodiadau hyn effaith gadarnhaol iawn ar y rhaniadau gan fod dysgwyr a staff bellach yn cofleidio'r Gymraeg a'r diwylliant yn llawn. Mae'r staff yn dechrau cyflwyno PowerPoints dwyieithog yn eu gwersi ac mae adnoddau wedi eu creu i gefnogi cyflwyno agweddau o'r cymwysterau trwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae dysgwyr o fewn yr adrannau wedi cael y cyfle i gymryd rhan mewn ymweliadau â sefydliadau a busnesau Cymraeg lleol i weld y Gymraeg yn cael ei defnyddio'n ymarferol o fewn y gweithle. Trwy weithio gyda'r Cynorthwyr Cymorth Dwyieithog, mae'r dysgwyr yn y rhaniadau ar hyn o bryd yn astudio modiwl Lefel 1 Agored "Tuag at Gymdeithas Ddwieithog". Mae'r modiwl hwn wedi helpu i wella sgiliau iaith Gymraeg dysgwyr tra'n helpu pawb i ennill safon B1 yr iaith Gymraeg yn unol â chanllaw darpariaeth Gymraeg a Dwyieithog y Coleg Cymraeg Cenedlaethol ac in cefnogi strategaeth Cymraeg 2050 Llywodraeth Cymru.

Mae'r dysgwyr hefyd wedi ymrwymo i gyrsiau Cymraeg y Gweithle ar-lein fel rhan o'u sesiynau tiwtorial.

Yn ystod 2021-2022 mae cyfanswm o 72 o ddysgwyr ar draws y ddwy adran hefyd yn y broses o astudio'r hyfforddiant ar-lein Dysgu Cymraeg Gwaith.

1. Llywodraethu a Monitro

3.1 Grŵp Llywio Cymraeg

Mae Coleg Merthyr Tudful yn aelod o Grŵp Llywio'r Gymraeg Prifysgol De Cymru, sy'n cael ei gadeirio gan Ysgrifennydd y Brifysgol. Mae'r grŵp yn cyfarfod dair gwaith y flwyddyn i drafod pob agwedd o'r iaith Gymraeg. Mae hyn yn cynnwys gweithredu, monitro a chynyddu safonau'r Gymraeg.

3.2 Fforwm Addysg Gymraeg 2022-2032

Mae'r coleg yn rhan o Bartneriaeth Fforwm Addysg Cymraeg ledled Merthyr Tudful ac mae wedi cael mewnbwn allweddol i ddatblygiad Cynllun Strategol Addysg Gymraeg (Welsh Education Strategic Plan (WEP)). Mae'r grŵp yn cynnwys cynrychiolwyr o bob rhan o sefydliadau addysgol, gan gynnwys ysgolion



cynradd ac uwchradd lleol, Llywodraeth Cymru, Mudiad Meithrin, Dysgu Oedolion yn y Gymuned, Cymraeg i Oedolion, Consortiwm Canol De, RHAG Merthyr Tudful a'r Urdd. Canolbwyntir y grŵp yw:

- hwyluso'r defnydd ehangach o'r Gymraeg yn yr ysgolion a'r gymuned ehangach a hyrwyddo hunaniaeth Cymru;
- cydweithio â phartneriaid i hyrwyddo a chynyddu'r defnydd o'r Gymraeg mewn ysgolion ac ar draws y Fwrdeistref Sirol;
- datblygu darpariaeth bellach ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg;
- dathlu cynnydd ac ymrwymiad i ddatblygu'r Gymraeg ym mhob lleoliad; a
- datblygu cefnogaeth i ddysgwyr sydd â dysgu ychwanegol trwy gyfrwng y Gymraeg felly'n sicrhau eu bod yn cael cyfle ieithyddol cyfartal.

3.3 Cydlynnydd y Gymraeg

Mae'r coleg yn rhan o grŵp adrannol a gynhaliwyd ym Mhrifysgol De Cymru ynghyd â chynrychiolydd o bob cyfadran academiaidd ac adran ganolog. Cynhelir y cyfarfodydd unwaith y tymor. Bwriad y grŵp hwn yw cefnogi a chynnal y safonau iaith Gymraeg ac ymdrin ag unrhyw ymholiadau neu gwestiynau sy'n gysylltiedig â disgwyliadau'r gwasanaeth, delio â dysgwyr a'r cyhoedd, gofyn am gyngor gan gydlynwyr eraill, a rhannu arferion da.

3.4 Grŵp Datblygu Dwyieithrwydd

Mae'r coleg yn rhan o grŵp Cydlynnydd Cymraeg mewn colegau addysg bellach. Mae'r grŵp yn cynnwys cynrychiolwyr o Swyddogion Dwyieithog y Coleg, Llywodraeth Cymru, Coleg Cymraeg Cenedlaethol, Sgiliaith a Cholegau Cymru. Cynhelir y cyfarfodydd unwaith y tymor i rannu arferion da a thrafod syniadau i ddatblygu iaith Gymraeg a dwyieithrwydd drwy'r colegau addysg bellach.

3.5 Monitro

Mae'r broses fonitro yn cael ei chynnal yn fewnol gan dîm iaith Gymraeg y Coleg fel y cytunwyd arno gan Grŵp Llywio'r Gymraeg a Gweithgor y Coleg. Nod y broses fonitro yw nodi arferion da a chydymffurfio ledled y coleg gan ystod o ddulliau a ddefnyddir. Mae hyn yn cynnwys cyfarfodydd gyda



phenaethiaid adrannau i sicrhau bod diweddariadau a dilyniant yn cael eu trafod, siopwyr dirgelwch fel ymweliadau, e-byst, a galwadau ffôn. Mae hyn yn galluogi'r tîm i nodi arfer da a rhoi cefnogaeth ar waith unrhyw ddatblygiad ychwanegol. Cynhelir hyn yn flynyddol ac adroddir y canlyniadau yn ôl i Dîm Gweithredol y Coleg a Phenaethiaid Adran.

1. Cydymffurfiad

4.1 Cydymffurfio â'r Safonau cyflenwi Gwasanaethau

Er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth ar draws y coleg, mae holl staff presennol pob adran wedi cael hyfforddiant llawn ar godi ymwybyddiaeth a disgwyliadau ynglŷn â'r Safonau Iaith. Bydd yr holl staff newydd yn derbyn yr hyfforddiant hwn drwy anwythiad. Darperir pecynnau cyfarwyddyd manwl ar gyfer safonau Cymru i bob aelod o staff er mwyn eu galluogi i gyfeirio at y safonau a'r gofynion cydymffurfio. Darperir canllaw rheolwr i bob rheolwr a phennaeth adran i rannu arferion da o fewn eu tîm a sicrhau cydymffurfiaeth. Mae'r canllawiau hyn hefyd ar gael ar fewnwyd staff a phob bwrdd gwaith staff o dan Safonau'r Gymraeg.

Memo Dydd Llun— Bob wythnos, mae Pennaeth y coleg yn anfon gwybodaeth a diweddariadau pwysig i'r holl staff ar gyfer yr wythnos i ddod drwy goleg 'Llun Memo' yn ddwyieithog. Mae adran gwybodaeth a diweddariad Cymraeg wedi ei chynnwys yn y ddogfen hon.

4.2 Sut mae'r coleg yn cydymffurfio â'r Safonau Creu Polisi

Mae'r coleg yn sicrhau bod pob polisi yn dilyn ein gweithdrefnau Asesu Polisiâu ac Asesu Effaith Cydraddoldeb (AEC). Mae'r ffurflen yn cynnwys adran i'r Gymraeg gael ei hystyried o ran yr effaith y gallai unrhyw bolisi, neu adolygu newydd ei gael ar yr iaith.

4.3 Sut mae'r coleg yn cydymffurfio â'r Safonau Gweithredol

Mae gan y coleg bolisi manwl am ddefnyddio'r Gymraeg. Yn ogystal, mae holl bolisiâu'r coleg ar gael trwy gyfrwng y Gymraeg ar y wefan Staff a Phorth Myfyrwyr a Gwefan Coleg. Mae staff a dysgwyr yn gallu adnabod eu dewis iaith ar y system Adnoddau Dynol staff, iTrent a thrwy system derbyniadau i ddysgwyr EBS y coleg a system gofrestru.



4.4 Recruitment

Yn ystod 2021-2022, hysbysebwyd 38 swydd gyda'r Gymraeg yn sgil hanfodol neu ddymunol. 5.26% oedd canran y swyddi gafodd eu llenwi â siaradwyr Cymraeg.

4.5 Sgiliau Cymraeg Gweithwyr

Mae tabl 2 isod yn manylu ar nifer a chanran y staff academiaidd sy'n gallu addysgu trwy'r gyfrwng y Gymraeg mewn adrannau.

Adran/Cyfadrn	Rhif	%
Gofal	18	11%
Diwydiannau Creadigol	22	0%
Chwaraeon a Gwasanaethau Cyhoeddus	9	11%
AMBE	24	0%
Mathemateg a Gwyddoniaeth	10	0%
Gwallt a harddwch	8	0%
Dyniaethau / Welsh	19	10.5%
ILS	5	0%
Cyfanswm	115	4.3%



Mae tabl 3 trosodd yn manylu ar nifer a chanran y staff gweinyddol sy'n gallu siarad Cymraeg yn ôl yr adran gymorth.

Adran	Siaradwr Cymraeg (Rhugl)	Siaradwr Cymraeg (ddim yn rhugl)		Canran y siaradwyr Cymraeg (cyfanswm nifer y staff)
Uwch Dîm Rheoli	0	0		0%
Marchnata / Derbyn / Ymholiadau	3	0		30%
Man Dysgu	2	1		9.1%
Ystadau ac Isadeiledd	0	0		0%
Cofnod myfyrwyr	0	1		14.3%
Cyllid myfyrwyr	0	1		14.3%
Uwchsgilio yn y Gwaith	0	0		0%

4.6 Nifer a chanran y staff a fynychodd gyrsiau hyfforddiant a gynigir yn y Gymraeg

Daeth cyfanswm o 20 o staff i gwrs hyfforddi yn ystod blwyddyn academiaidd 2021/22 i wella eu sgiliau yn y Gymraeg. Mae hyn yn 8% o gyfanswm y staff.

4.7 Nifer y staff sy'n gwisgo bathodyn adnabod Cymraeg neu ddysgwr ar ddiwedd y flwyddyn ariannol

Mae gwaith lanyards Cymraeg yn cael eu dosbarthu gan Swyddog y Gymraeg i'r holl staff sydd wedi nodi eu bod yn siaradwyr Cymraeg rhugl neu'n ddysgwyr Cymraeg. Mae'r staff wedi dangos hyder wrth wisgo'r llystadau hyn ac mae wedi ei chael yn arf defnyddiol i adnabod y siaradwyr Cymraeg o



gwmpas y coleg. Cyfanswm y staff sy'n gwisgo lanyard rhugl Cymreig yw **16**. 25 aelod o staff oedd yn gwisgo'r lanyards 'Dysgwr Cymraeg' yn ystod 2021/2022 .

4.8 Nifer y cwynion a dderbyniwyd

Ymdrinnir â'r cwynion am yr iaith Gymraeg a/neu gwynion sydd wedi eu derbyn yn Gymraeg neu Saesneg am unrhyw agwedd yn ymwneud â'r safonau yn unol â pholisi Cwynion a Phryderon y Coleg. O ran y Gymraeg a Safonau Cymraeg, ni dderbyniwyd unrhyw gwynion ffurfiol yn ystod 2021/2022. Mae'r polisi a'r drefn gwyno ar gael ar wefan y Coleg.

MWY O WYBODAETH

Os oes gennych unrhyw ymholiadau ynglŷn â'r adroddiad blynyddol neu unrhyw agwedd ynghylch cydymffurfiaeth y Coleg Merthyr Tudful â Safonau'r Gymraeg, cysylltwch â:

Lynwen Harrington
Y Coleg Merthyr Tudful,
Rhodfa'r Coleg,
Merthyr Tudful,
CF48 1AR

l.harrington@merthyr.ac.uk